

Kalbin venleri: Terminolojik inceleme

Veins of the heart: an evaluation of the terminology

Dündar Kaçar, Çağatay Barut

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı, Zonguldak

Amaç: Günümüzde hem temel hem de klinik branşlarda kalbin damarlarının adlandırılmasında farklı terminolojiler kullanılmaktadır. Bu çalışmada, kalbin venlerinin tanımlanması için kullanılan “coronaria” teriminin kullanımındaki ve kalbin sol ana veninin oluşumunun tarif edilmesindeki farklılıklarının değerlendirilmesi amaçlandı.

Çalışma planı: Çalışmamızda 1951-2007 yılları arasında yayınlanan 32 kaynak kitap ve beş anatomi atlası incelendi. Ek olarak, 1895-1985 tarihlerini kapsayan “Nomina Anatomica” ve 1998 yılında yayınlanan Terminologia Anatomica’da yer alan terimler değerlendirildi.

Bulgular: Kalbin venleri için kullanılan “coronaria” teriminin kaynak kitaplarda farklı şekillerde adlandırıldıkları saptandı. Bazı kaynaklarda “v. cardiaca (cordis) magna ve parva” terminolojisinin eskiden kullanıldığı belirtilirken, farklı bazı kaynak kitaplarda ise her iki terminolojiye de yer verilmiştir. Bunun yanında kimi kaynaklarda ise “vena coronaria” ifadesi hiç yer almamaktadır. Anatomi atlasları da bu damarları “vena coronaria” olarak göstermemektedir. Ayrıca kalbin sol ana veninin oluşumunun tarif edilmesinde farklılıklarla da karşılaştık.

Sonuç: Kalbin venleri için kullanılan bu terminoloji (coronaria) ve venlerin oluşumunun tarif edilmesindeki farklılıklar hem eğitimcilerin hem de öğrencilerin ikilemede kalmasına yol açmaktadır. Aynı terminoloji kullanmak eğitim açısından büyük önem arz etmektedir.

Anahtar sözcükler: Anatomi; coronaria; kalp; terminoloji.

Background: Currently, different terminology is used for the vessels of the heart in both clinical and basic branches of medicine. This study aims to evaluate the differences in the usage of the term “coronaria” which is used for describing the veins of heart and in the description of the formation of the left main vein of the heart.

Methods: In our study, 32 textbooks and five anatomy atlases which were published between 1951-2007 were examined. Furthermore, the terms which were used in “Nomina Anatomica” published between 1895-1985 and in Terminologia Anatomica published in 1998 were evaluated.

Results: We discovered that the term “coronaria” which was used for the veins of heart was named in different ways in different textbooks. Some books state that the terms “vena cardiaca (cordis) magna and parva” were used in the past, but some different textbooks used both terminologies. However some books do not use the term “vena coronaria”. Anatomy atlases also do not show these vessels as vena coronaria. We also encountered differences in the description of the formation of the left main vein of the heart.

Conclusion: The differences in the terminology (coronaria) which is used for the veins of the heart and the differences in describing the formation of veins cause a dilemma both for the instructors and for the students. Using the same terminology is very important for education.

Key words: Anatomy; coronaria; heart; terminology.

Tarih öncesi zamanlardan beri insanlığın en çok ilgisini çeken organ kalp olmuştur. Kalp ve damarları üzerinde son 60 yıl içinde çok çalışılmış ve damarlarının (özellikle dallarının) adlandırılmaları günümüze değin bir takım değişimlere uğramıştır. Arterlerin adlandırılmalarında kardiyoloji, kalp-damar cerrahisi gibi klinik branşlarda kısaltmaların hem günlük uygulamalarda

hem de kaynak kitaplarda yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir (LAD: Left anterior descending gibi).^[1]

Biz daha çok kalbin venleri üzerine yoğunlaşarak, terminolojik yönden inceledik. Kalbin venlerinin adlandırılmasını göz önüne alarak kaynaklar arasındaki farklılıkları belirlemeye çalıştık. Çalışmamızın amacı

Geliş tarihi: 30 Haziran 2010 Kabul tarihi: 21 Şubat 2011

Yazışma adresi: Dr. Dündar Kaçar, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı, 67600 Kozlu, Zonguldak.
Tel: 0372 - 261 32 07 e-posta: dunkac@myynet.com

bu değişiklikleri ortaya koymak, kaynaklar arası terminolojik farklılıkları belirtmek ve vurgulamaktır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Çalışmamızda 1951-2007 yılları arasında yayınlanan; 32 kaynak kitap ve beş anatomi atlası incelendi ve 1895 Basler Nomina Anatomica'sı (BNA), 1935 Jenaer Nomina Anatomica'sı (JNA), 1955 Pariser Nomina Anatomica'sı (PNA), 1960 New York Uluslararası 7. Anatomi Kongresi, 1985 Londra Uluslararası 12. Anatomi Kongresi (6. Nomina Anatomica) ve 1998 Terminologia Anatomica değerlendirilmeye alındı.^[2-5]

BULGULAR

Çalışmamızın sonucunda kalbin venleri ile ilgili en büyük farkların;

1. Venler için de kullanılan 'coronaria' terminolojisi,

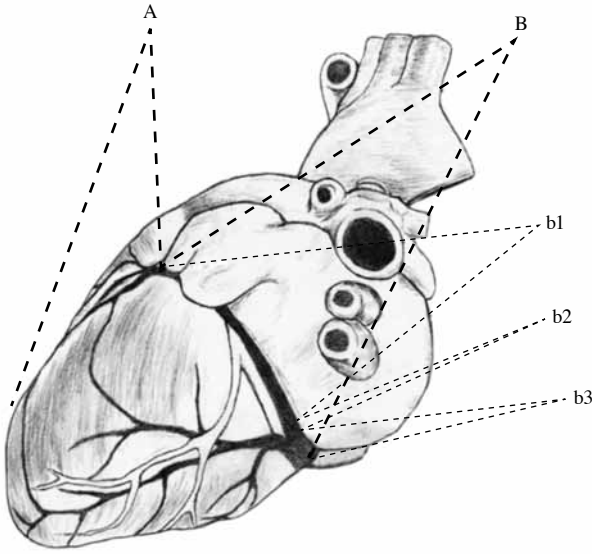
2. Oluşumu itibarı ile sol ana venin terminolojik tanımlanmasında olduğu saptandı (Tablo 1).

Kalbin venöz damar yapılanması incelendiğinde apex cordis'den başlayan ve sulcus interventricularis anterior'da ilerleyen venin, sulcus coronarius'a kadar olan kısmını 'A' segmenti olarak, sulcus coronarius'da ilerleyen ve sinus coronarius olarak sonlanan kısmı da 'B' segmenti olarak işaretlenebilir. Bu ikinci kısım yine kendi arasında bölümlere ayrılarak; v. marginalis sinistra'ya kadar olan kısım 'b1', bu venin açıldığı yer 'b2' ve sonrası da 'b3' olarak adlandırılabilir. Tüm bu segmental tanım ve harflendirmeler konuyu daha anlaşılabilir hale getirmek amacıyla oluşturulmuş bir şematizasyondur (Şekil 1).

Sancak ve Cumhuriyet,^[6] Arıncı ve Elhan^[7] A segmenti; v. interventricularis anterior, B segmenti de (b1+b2 +b3) v. coronaria sinistra olarak belirtilmiştir. Fakat Sancak ve Cumhuriyet^[6] 'cordis magna ve parva' terimlerinin eskiden kullanıldığını belirtir iken, Arıncı ve Elhan^[7] ise her iki

Tablo 1. Sol ana venin oluşumunun tariflenme şekilleri

Tanımlama	Odar ^[3]	Çimen ^[4]	Zeren ^[2]	Dere ^[24]	Arıncı ve Elhan ^[5]	Arıncı ve Elhan ^[6]	Arıncı ve Elhan ^[7]	Ulutaş ^[11]	Şahinoğlu ^[9]	Duran ^[10]	Sancak ve Cumhuriyet ^[6]	Cumhuriyet ^[25]	Gökmen ^[26]	Yıldırım ^[27]	Yıldırım ^[27]	Snell ^[17]	Moore ^[18]	Williams ve Warwick ^[28]	
• Sulcus interventricularis'de çıkan ven; v. cordis magna'dır	+	+	+	+															
• Sulcus interventricularis anterior içinde v. interventricularis anterior bulunur. Bunun devamı olan v. coronaria sinistra (eskiden her ikisine birden v. cordis magna denirdi)																			
• V. interventricularis anterior (v. cordis magna): Kalbin tepe kısmından başlar, sulcus interventricularis anterior'da yukarı çıkarak sulcus coronarius'un sol yarısındaki v. coronaria sinistra ile birleşir																			
• V. cardiaca magna sinus coronarius'a açılan ana yapıdır. Apex cordis'ten başlar																			
• V. cardiaca magna kalbin ön yüzündeki interventriküler olukta yükselen v. interventricularis anterior'un, sol kenarda v. marginalis sinistra ile birleşmesiyle oluşur																			
• V. cordis magna kalbin ön yüzünden topladığı kanı sinus coronarius'a boşaltır. İki dalı vardır a) V. interventricularis anterior: Apex cordis'ten başlar ilerler ve v. coronaria sinistra ile birleşir																			
• 'Great cardiac vein' ifadesi																			

Şekil 1. Kalbin venlerinin şematik gösterimi (sol alt yandan görünüm). A: Apex cordis'den başlayan ve sulcus interventricularis anterior'da ilerleyen venin, sulcus coronarius'a kadar olan kısmı; B: sulcus coronarius'da ilerleyen ve sinus coronarius olarak sonlanan kısmı; b1: B segmentinin v. marginalis sinistra'ya kadar olan kısmı; b2: B segmentinde v. marginalis sinistra'nın açıldığı yer; b3: B segmentinin kalan bölümü.

ifadede de yer almaktadır. Yıldırım^[8] ve Şahinoğlu^[9] ise A+B kısımları v. cardiaca magna olarak tanımlamışlardır. Duran^[10] ise A segmentini v. interventricularis anterior olarak tanımlamış daha sonra buna b1+b2 bölümlerini de ekleyerek v. cardiaca magna olarak yeniden tanımlamıştır.

Daha eski tarihli kaynak kitaplarda [Ulutaş (1952), Zeren (1966), Odar (1996), Çimen (1996)] A segmenti v. cordis magna olarak belirtilmiştir.^[11-14]

TARTIŞMA

Son yıllarda basılan ve eğitim kurumlarının birçoğunun takip etmiş olduğu temel ders kitaplarında kalbin ana venleri terminolojisinin; v. coronaria dextra ve sinistra olarak da belirtilmesine rağmen, Sancak ve Cumhuriyet^[6] cordis magna ve parva terimlerinin eskiden kullanıldığını belirtmişlerdir. Arıncı ve Elhan^[7] ise her iki ifadeye de yer vermiştir. Diğer bazı kaynak kitaplarda ve yine en son çıkan ve anatomi laboratuvarlarının vazgeçilmez eğitim araçları olan anatomi atlaslarında 'koroner ven' terimi bulunmamaktadır.^[15-21] V. coronaria sinistra ve v. coronaria dextra ifadeleri 1985 Londra, Uluslararası 6. Nomina Anatomica'da yer almıştır.^[4] 1994 basımı Sobotta atlaslarında ana venlerin gösteriminde bu terminoloji kullanılmış,^[22] fakat bundan sonraki yayınlarında yine 'v. cardiaca (cordis) magna ve v. cardiaca (cordis) parva' terminolojisi kullanılmıştır.^[21,23] 1998 Terminologia Anatomica'da yine 'v. coronaria sinistra ve v. coronaria dextra' ifadeleri bulunmamaktadır.^[5]

Kalbin ön yüzünde bulunan sulcus interventricularis anterior içerisindeki venin adlandırılması ve sinus coronarius cordis'e kadar olan kısmının oluşumu ile ilgili tanım çeşitlilikleri tablo 1'de belirtilmiştir ve çalışmamızın temel sonuçlarından bir tanesini oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, yukarıda belirtilmiş olan bu terminolojik tespitler, hem eğitmen açısından hem de öğrenci açısından ikileme kalmaya yol açmaktadır. Bu çalışmada bir durum tespiti yapılmıştır. Özellikle sol taraf venin trasesi boyunca almış olduğu farklı adlandırmaların hangisinin en doğru olduğu ve hangisinin kullanılması gerektiği ancak oluşturulacak bir bilimsel komisyonun ortak çalışması ile klinisyenlerin kullanım gereksinimleri göz önüne alınarak, belirlenebilir. Böylece bu terminolojik karışıklığın ortadan kalkması mümkün olabilir. Tüm tıp bilimlerinde ortak terminoloji kullanmanın (varsa farklı kullanımları da tüm kaynaklarda belirtmenin), Tıp öğrencilerinin ve uzmanlık öğrencilerinin eğitim alırken, farklı kaynakları kullanırken ikileme düşmemeleri açısından son derece yararlı olacağı kanaatini taşımaktayız.

Teşekkür

Bu çalışmanın ana kaynakları olan Nomina Anatomica'lara ulaşmamıza yardımcı olan Sn. Prof. Dr. Alaittin Elhan'a ve kullandığımız çizimi hazırlayan Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem V öğrencisi Burak Güney'e teşekkür ederiz.

Çıkar çakışması beyanı

Yazarlar bu yazının hazırlanması ve yayınlanması aşamasında herhangi bir çıkar çakışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansman

Yazarlar bu yazının araştırma ve yazarlık sürecinde herhangi bir finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Levin DC, Gardnier Jr GA. Coronary arteriography. In: Braunwald E, editor. Heart disease. 3rd ed. Philadelphia: W.B. Saunders; 1988. p. 272-88.
2. Kopsch FR, editor. Nomina anatomica. Stuttgart: Georg Thieme Verlag; 1957.
3. Donath T, editor. Nomina anatomica. Budapest: Verlag Medicina Budapest; 1960.
4. Authorized by the Twelfth International Congress of Anatomists in London. Nomina anatomica. 6th ed. London: Churchill Livingstone; 1985.
5. Federative Committee on Anatomical Terminology, editor. Terminologia anatomica.. Stuttgart: Thieme; 1998.
6. Sancak B, Cumhuriyet M, editörler. Fonksiyonel anatomi: baş-boyun ve iç organlar. 3. Baskı. Ankara: ODTÜ Yayıncılık; 2004.

7. Arıncı K, Elhan A, editörler. Anatomi. Cilt 2. 4. Baskı. Ankara: Güneş Kitabevi; 2006.
8. Yıldırım M, editör. İnsan anatomisi. 2. Cilt. İstanbul: Nobel Kitabevi; 2006.
9. Moore KL, Dalley AF, Clinically oriented anatomy. 4th ed. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins, 1999. Çeviri editörü: Şahinoğlu K. Toraks. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2007. s. 132.
10. Duran E, editör. Kalp ve damar cerrahisi. 1. Baskı. İstanbul: Çapa Tıp Kitabevi; 2004.
11. Ulutaş İ, editör. Anatomi ders kitabı. Ankara: Ankara Tıp Fakültesi Neşriyatı; 1952.
12. Zeren Z, editör. Anatomi. İstanbul: Filiz Kitabevi; 1966.
13. Odar İV, editör. Anatomi. Cilt 2. 7. Baskı. Ankara: Hacettepe Kitapçılık; 1986.
14. Çimen A, editör. Anatomi. 6. Baskı. Bursa: Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı; 1996.
15. Arıncı K, Elhan A, editörler. Anatomi. Cilt 2. 2. Baskı. Ankara: Güneş Kitabevi; 1997.
16. Arıncı K, Elhan A, editörler. Anatomi. Cilt 2. 3. Baskı. Ankara: Güneş Kitabevi; 2001.
17. Snell RS, editor. Clinical anatomy for medical students. 4th ed. Boston: Little, Brown & Co; 1992.
18. Moore KL, editor. Clinically oriented anatomy. 3rd ed. Baltimore: Williams & Wilkins; 1992.
19. Ferner H, Staubesand J, editors, Sobotta Atlas of human anatomy. Vol. 2. 18th ed. München: Urban & Schwarzenberg; 1982. Çeviri editörü: Arıncı K, Cilt 2. München: Urban & Schwarzenberg 1985. s. 31-59.
20. Ferner H, Staubesand J, editors. Sobotta/becher atlas of human anatomy. Vol. 2. 9th English Edition. München: Urban & Schwarzenberg; 1975.
21. Putz R, Pabst R, editors. Sobotta atlas of human anatomy. Vol. 2. 21st ed. Baltimore, München: Urban & Schwarzenberg; 2000. Çeviri editörü: Arıncı K. Sobotta İnsan anatomisi atlası. Cilt 2. Ankara: Beta Basım A.Ş.; 2001. s. 31-59.
22. Putz R, Pabst R, editors. Sobotta atlas of human anatomy. Vol. 2. 20th ed. München: Urban & Schwarzenberg; 1993. Çeviri editörü: Arıncı K, Sobotta insan anatomisi atlası. Cilt 2. İstanbul: Beta Basım A.Ş.; 1994. s. 76-7.
23. Putz R, Pabst R, editors. Sobotta atlas of human anatomy. Vol. 2. 22nd ed. München: Urban & Schwarzenberg; 2006. Çeviri editörü: Elhan A. Sobotta insan anatomisi atlası. Cilt 2. İstanbul: Beta Basım A.Ş.; 2006. s. 30-60.
24. Dere F, editör. Anatomi. 4. Baskı. Adana: Okullar Pazarı Kitabevi; 1996.
25. Cumhuriyet M, editör. Temel anatomi. Ankara: ODTÜ Yayıncılık; 2006.
26. Gökmen FG, editör. Sistemik anatomi. İzmir: İzmir Güven Kitabevi; 2003.
27. Yıldırım M, editör. İnsan anatomisi. 2. Cilt. İstanbul: Nobel Kitabevi; 2004.
28. Williams PL, Warwick R, editors. Gray's anatomy. 36th ed. Edinburgh: Churchill Livingstone; 1980.